

‘Lastige Topsportouders’

Onderzoek naar negatieve betrokkenheid van ouders van talentvolle sporters

Juli 2009

Door: Marit Gijsbers
Studentnummer: 0492337
Opleiding: Universiteit Utrecht, Faculteit Sociale Wetenschappen
Pegagogische Wetenschappen
Master Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken
Begeleiders: Drs. P. L. M. Baar (UU) en Dr. J. H. A van Rossum (VU)
Stage-instelling: Topsport Gelderland
Aantal ECTS: 22,5

ABSTRACT

This article examined the central role played by parents in the development of children’s sports talent, with particular emphasis on negative parental involvement. The athletes of the province of Gelderland (n = 93) and their parents (n = 102) completed an extensive survey, focused on the perceptions of both parents and athletes about parental behaviour in sports. ‘Problem parents’ are considered to be common in elite youth sports. However, the parents in this research did not think about themselves as ‘problem parents’ and the athletes did not think about their parents as ‘problem parents’ either. According to the scientific literature (De Knop, 1989; Keizer, 2006; Smoll, 1986) it seemed possible to classify ‘problem parents’ into eight categories. But after several analyses the results were not reliable. The findings of this research indicated that the phenomenon ‘problem parents’ exist, but it probably depends on the context when negative parental behaviour starts to occur. Further research is needed to acquire a better understanding of this matter.

Keywords: Elite Youth Sports, Problem Parents, Negative parental behaviour

INLEIDING

Onderzoek naar ouders binnen de topsport is schaars. Het Masterplan Talentontwikkeling 2006-2010, ontwikkelt door NOC*NSF, is opgesteld om talentontwikkeling in Nederland te verbeteren. In dit plan komt het woord 'ouders' echter geen enkele keer voor. Ter voorbereiding op dit onderzoek is het handboek over begaafdheid (Handbook of Secondary Gifted Education, 2006) nageslagen. In dit handboek wijden verschillende bekende onderzoekers een hoofdstuk aan begaafdheid, op verschillende gebieden (bijvoorbeeld in het onderwijs en in de sport). In slechts één van de 25 hoofdstukken die het handboek telt ging men dieper op het vraagstuk 'ouders' in. In de reguliere wetenschappelijke zoekmachines en bibliotheken bleek het aantal artikelen over ouders binnen de topsport beperkt. Vanuit de breedtesport is er meer aandacht voor sportouders. Een voorbeeld hiervan is de SIRE (Stichting Ideële Reclame) campagne 'Geef kinderen hun spel terug', met als doel de overdreven bemoeizucht van ouders langs de sportvelden tegen gaan.

Vanuit het theoretische kader van Het Paddestoelmodel van Van Rossum (1993) zal een algemeen beeld worden gegeven van de plaats van ouders binnen de talentontwikkeling. Dit Paddestoelmodel geeft schematisch weer welke kenmerken van belang zijn binnen de talentontwikkeling. In dit model worden *persoonsfactoren* (technische vaardigheid, fysieke conditie, tactisch inzicht, natuurlijke aanleg, mentale conditie), *bindingsfactoren* (top willen bereiken, hard werken, betrokkenheid) en *omgevingsfactoren* (trainer/coach, vrienden, gezin, school, teamgenoten) van elkaar onderscheiden. Kwaliteiten van de sporter in interactie met de sociale omgeving kan leiden tot het bereiken van de top, afzonderlijke van elkaar blijken deze factoren niet te leiden tot optimale talentontwikkeling (Van Rossum, 1993). Dit huidige onderzoek richtte zich op negatieve betrokkenheid van ouders. Om deze reden speelde slechts de *omgevingsfactoren* een rol binnen dit onderzoek. Het beeld dat het Paddestoelmodel schetst, is dat alle omgevingsfactoren in dezelfde mate invloed hebben op de ontwikkeling van een sporter. Bij 194 Nederlandse sporters van Nationale selecties is onderzocht dat de trainer/coach en het gezin (de ouders) een belangrijke rol toegekend krijgen in de carrière van de talentvolle sporter. De sporters werd gevraagd aan te geven welke personen belangrijk waren tijdens hun sportieve ontwikkeling. Zij konden kiezen uit; Ouders, vrienden, teamgenoten, coach en andere personen (partners, familieleden), er waren meerdere alternatieven mogelijk. De Trainer/coaches en Ouders kregen evenveel stemmen (91 procent om 89 procent). Op grote afstand volgden Teamgenoten (51 procent), Partners (33 procent) en Vrienden (29 procent) (Van Rossum, 1995). Uit dit onderzoek bleek dat niet alle

omgevingsfactoren even belangrijk zijn voor de ontwikkeling van een jeugdtopsporter, aangezien de sporters hun trainer/coach en hun ouders het meeste aantal punten gaven.

Naast het Paddestoelmodel is in dit onderzoek het Skill Development Model van Weiss (1995) gebruikt om de rol van ouders te verduidelijken binnen jeugdtopsport. Hierin staat het idee centraal dat motivatie, competentie en zelfvertrouwen met elkaar samenhangen en dat dit belangrijk is voor de ontwikkeling van het kind. Wanneer kinderen zich minder competent voelen, krijgen ze minder zelfvertrouwen, en uiteindelijk zullen ze minder gemotiveerd zijn om hun sport te beoefenen. De focus ligt bij deze gedachte niet zozeer bij het winnen of verliezen, maar juist bij de ontwikkeling van het kind (Weiss, 1995). Deze visie hangt nauw samen met de Achievement Goal Theory van Nicholls (1989), waar de manier waarop sporters hun vaardigheden beoordelen en hoe zij succes definiëren centraal staat (Chi, 2004). Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen twee benaderingswijzen. Het eerste is de taak-oriëntatie, waarbij succes draait om persoonlijke verbetering en hard werken. Het tweede perspectief is de ego-oriëntatie, hierbij staat het resultaat en het 'beter zijn dan de anderen' centraal (Chi, 2004 ;Keegan, Harwood, Spray & Lavalley, 2008; Van Yperen & Duda, 1999). Sporters die taak-georiënteerd waren, bleken een hoger competentie gevoel te hebben dan ego-georiënteerde sporters, omdat voor ego-georiënteerde sporters leren en verbeteren niet voldoende was om zichzelf competent te voelen. Zij wilden vooral winnen en beter zijn dan anderen (Chi, 2004).

Volgens Weiss (1995) en Nicholls (1989) hebben taak-georiënteerd kinderen meer zelfvertrouwen en zijn meer intrinsiek gemotiveerd. Dit kan leiden tot betere prestaties (Chi, 2004; Petlichkoff, 1992; Smoll, 1993; Tremayne & Tremayne, 2004; Van Yperen & Duda, 1999). Een verhoging van intrinsieke motivatie hangt samen met controle over persoonlijke doelen, aan deze doelen kunnen kinderen en ouders namelijk zelf iets veranderen. Resultaten waren in grotere mate afhankelijk van externe invloeden, waardoor een sporter minder controle had over het verloop hiervan (Petlichkoff, 1992; Van Yperen & Duda, 1999).

Aan de hand van het model van Van Rossum (1993) wordt duidelijk dat de sociale omgeving een belangrijke rol speelde in het wel of niet ontwikkelen van talent. Vervolgens is de vraag hoe ouders een belangrijke rol kunnen spelen binnen het Skill Development Model van Weiss (1995) en de Achievement Goal Theory van Nicholls (1989). Uit onderzoek bleek dat slechts 10 procent van het totaal aantal talenten uiteindelijk de top zou behalen (Bloom, 1985; Van Rossum, 2005). Het is daarom belangrijk dat men zich niet blind staart op het behalen van dit resultaat, omdat er genoeg factoren zijn die het behalen van de top kunnen belemmeren, en waar men geen invloed op heeft (Petlichkoff, 1992; Van Yperen & Duda,

1999). In topsport blijkt het accent voornamelijk te liggen bij de ego-oriëntatie, op het 'moeten' winnen, in plaats van de persoonlijke ontwikkeling (Petlichkoff, 1992). De rol van de ouders als motivator en facilitator is hierbij erg van belang, om de kinderen te helpen taak-georiënteerd te blijven denken (Bloom, 1985; Kidman, 1999; De Knop, 1990; Leff & Hoyle, 1994; Petlichkoff, 1992; Van Rossum, 1995; Van Rossum, 1997; Smoll, 1993; Tremayne & Tremayne, 2004). Uit onderzoek is namelijk gebleken dat kinderen tot een leeftijd van 12 jaar van nature taak-georiënteerd zijn. Ego-georiënteerd denken vereist een bepaalde mate van begrip van bekwaamheid (Chi, 2004). Door betrokken te zijn bij de sport van hun kind, het kind onvoorwaardelijk te steunen, kan een ouder het kind hierbij helpen (Chi, 2004; De Knop, 1989; Van der Loo & Van Rossum, 1997).

Voor dit onderzoek werd het onderzoek van Gould et al. (2006) als uitgangspunt genomen. Zij deden, in opdracht van de Amerikaanse Tennisbond, onderzoek naar gedrag van ouders. Het doel was om een beeld te krijgen van de rol van ouders binnen talentontwikkeling en succes bij talentvolle tennissers. Voor het onderzoek van Gould et al. (2006) hebben 132 tenniscoaches een vragenlijst ingevuld, met daarin hun mening over positief en negatief gedrag van ouders. Positief gedrag van ouders werd in dit verband gezien als logistieke, financiële en sociaal-emotionele steun. Ook onvoorwaardelijke steun en het kind alle mogelijkheden bieden zich goed te ontwikkelen in de sport, behoorden tot deze categorie. Negatief gedrag van ouders hield in het winnen voorop stellen, onrealistische verwachtingen hebben en kritiek uiten op het kind. Op deze manier werd namelijk het kind druk opgelegd door de ouders. De conclusie van het onderzoek van Gould et al. (2006) luidde dat de coaches vonden dat de meeste ouders (59 procent) een positieve invloed hadden op de ontwikkeling van hun kinderen. Daarentegen vonden de coaches dat 36 procent van de ouders een negatieve invloed had. De begrippen steun en druk blijken van belang in het onderkennen van negatief en positief gedrag van ouders in de sport (De Knop, 1989; Gould et al, 2006; Leff & Hoyle, 1994). Wanneer een ouder het kind op een positieve manier zou steunen of op een positieve manier betrokken zou zijn bij de sport van het kind, met daarbij nadruk te leggen op taakgericht denken, zou deze ouder getypeerd kunnen worden als '*goede ouder*' (De Knop, 1989; Leff & Hoyle, 1994). Het begrip 'steun' staat hierin centraal, waarbij de ouders als een soort vertrouwensbasis fungeren waar een kind onvoorwaardelijk op kan terugvallen (Keegan, Harwood, Spray & Lavalley, 2008; Petlichkoff, 1992; Van Yperen & Duda, 1999). Wanneer ouderlijke steun of betrokkenheid door zou slaan naar een ongewenste hoeveelheid, zou de sporter druk ervaren (Smoll, 1993). Wanneer dit het geval is, kan de ouder worden getypeerd als '*lastige ouder*' (De Knop, 1989; Smoll, 1993). Lastige ouders zijn ouders die bepaalde

kenmerken kunnen bevatten als; onrealistische verwachtingen hebben van hun kind, verbale aanwezigheid tijdens wedstrijden en kritiek uiten op hun kinderen, waarbij hun gedrag voornamelijk ego-georiënteerd is (De Knop, 1989; Keizer, 2006; Van Rossum, 1997; Smoll, 1993). Een lastige ouder kan op verschillende manieren en bij verschillende mensen negatief overkomen. Voor dit onderzoek betekende een lastige ouder, een ouder die lastig is voor het eigen kind. Dit komt doordat deze ouder de mate van druk doet verhogen en daarbij het plezier in de sport voor het kind doet verminderen (Butcher, 1996; Leff & Hoyle, 1994; Petlichkoff, 1992; Stein, Raedeke & Glenn, 1999). Het algemene doel van dit huidige onderzoek was om meer inzicht te krijgen in negatieve betrokkenheid van ouders van talentvolle kinderen. Dit heeft geleid tot de volgende vraagstelling voor dit onderzoek: “In welke mate komen lastige topsportouders voor in de praktijk en in hoeverre hebben zij een negatieve invloed op de sportprestaties van het kind?” Het zojuist beschreven onderzoek van Gould et al. (2006) richtte zich op coaches die het gedrag van ouders beschreven. Dit onderzoek borduurde hierop voort, door op een andere manier naar ‘topsportouders’ te kijken, namelijk door de ogen van de sporters en de ouders zelf. Er is voor twee perspectieven gekozen, omdat is gebleken dat ouders en kinderen van mening kunnen verschillen (Van Aken, 2006). Dit kan verklaard worden vanuit de verschillende sociale rollen die mensen vervullen op een bepaald moment in hun leven (Van Aken, 2006).

Het eerste doel van dit onderzoek was om te achterhalen in welke mate ouders zichzelf en in welke mate sporters hun ouders als ‘*lastig*’ typeerden. Tevens was de vraag in welke mate sporters en ouders dachten dat lastige ouders in de topsport voorkwamen. Enerzijds kon het een minimale groep omvatten, die het heersende beeld van lastige topsportouders in stand hield. Dit heersende beeld kan onder andere worden bepaald door de media. Door bijvoorbeeld enkel lastige topsport ouders in beeld te brengen, kan men het idee krijgen dat de meeste ouders in de topsport lastig zijn (Coakley, 2007). Een voorbeeld van een bestaande discours over ouders in de topsport is dat getalenteerde kinderen worden gecreëerd door pushende ouders (Winner, 1996). Anderzijds kon het een groot aantal ouders bedragen, waardoor het tot op de dag van vandaag een onderschat probleem was, gelet op de minimale aandacht die deze kwestie in huidig talentontwikkelingsbeleid krijgt (Roskam, 2006). Hoewel niet op onderzoek gebaseerd, werd voor dit doel vermoed dat ouders zichzelf een lager cijfer zouden geven in de mate waarin zij zichzelf lastig vonden, dan dat ze ouders in de algemene sportpraktijk zouden beoordelen. Voor sporters werd ditzelfde verwacht. Deze vermoedens kwamen voort uit de bevindingen van SIRE. Onder ruim 800 ouders van sportende kinderen, bleek dat meer dan negen op de tien ouders (91 procent) zich in meer of mindere mate

ergerden aan het gedrag van ouders langs de zijlijn. Het ging hierbij om het opjutten van kinderen, vloeken en schelden, het wijzen van de scheidsrechters op een verkeerde beslissing en het adviseren van de teamleiding. Vier op de tien ouders (40 procent) dachten echter dat andere ouders zich nooit aan hen ergerden (<http://www.sire.nl>). Deze resultaten kunnen erop duiden dat negatief gedrag van ouders veelvuldig voorkomt in de breedtesport, maar dat veel ouders zich niet bewust zijn van hun eigen gedrag en de invloed daarvan op hun kinderen (Kidman, McKenzie & McKenzie, 1999). De vraag voor dit doel was of deze situatie ook representatief is voor de jeugdtopsport.

Het tweede doel van dit onderzoek was om te achterhalen wat sporters en ouders vonden van ouders in de algemene topsportpraktijk. In welke mate kunnen gedragingen van ouders langs de zijlijn een negatieve invloed hebben op de sportieve ontwikkeling van het kind? Vermoed werd dat ouders hoger zouden scoren dan de sporters. Een mogelijke verklaring voor het gemiddeld hoger scoren van ouders is dat ouders veelal kijken vanuit een opvoedkundig perspectief, naar wat goed en fout is voor de ontwikkeling van de kinderen (Scarr & Rowe, 1993). Voor kinderen is de impact van gedrag van ouders voornamelijk afhankelijk van de eigen interpretatie van dat gedrag. Wanneer kinderen ouderlijke betrokkenheid als steunend ervaren, dan zullen zij deze betrokkenheid niet als negatief ervaren. Echter wanneer kinderen ouderlijke betrokkenheid als druk ervaren, dan krijgt deze betrokkenheid een negatieve interpretatie van het kind (Kanters, Bocarro & Casper, 2008). Dus de sporters uit dit onderzoek zullen vermoedelijk gemiddeld lager scoren dan de ouders, doordat de interpretatie van het gedrag van ouders niet altijd negatief is.

Het derde doel hing samen met het tweede doel van dit onderzoek. Er werd bij doel drie niet gekeken naar het algemene beeld van topsportouders, maar hoe ouders zichzelf en hoe sporters hun ouders zouden beoordelen op negatief gedrag. Aan de hand van onderzoek van Kanters et al. (2008) werd verwacht dat ouders lager zouden scoren op de zelfbeoordeling van negatief gedrag dan sporters. Het onderzoek van Kanters et al. (2008) werd uitgevoerd onder 180 ijshockeyspelers en hun ouders in Amerika, met als doel om de kwaliteit en kwantiteit van ouderlijke betrokkenheid in de breedtesport te analyseren. Dit werd onderzocht vanuit het perspectief van de ouders en de sporters. Ouders vonden dat zij significant minder druk legden op het kind (gem. = 1,52; sd = 0,47), dan de sporters ervoeren (gem. = 3,3; sd = 0,59). Dit verschil kan voornamelijk verklaard worden doordat de intenties van de ouders niet altijd overeen komen met de ervaring van de sporters (Kidman et al., 1999). De relatie tussen de ouder en het kind is hierin een belangrijke factor. Bij een sterke, hechte band zal negatief gedrag van ouders in mindere mate als belastend door het kind worden ervaren (Juffer,

1993). Echter zijn ouders zich niet altijd bewust van hun eigen gedrag en de mate waarin zij druk leggen op het kind (Blom & Drane, 2008; Kanters et al., 2008; Smoll, 1993), doordat ze bijvoorbeeld geen controle hebben over hun eigen emoties (Harwoord & Knight, 2008; Smoll, 1993). De verwachting voor dit onderzoek zal dus zijn dat het de bevindingen van Kanters et al. (2008) worden bevestigd.

Het vierde doel van dit onderzoek was te bepalen wat de stereotypen lastige ouders waren en welke het meeste voorkwamen, vanuit het perspectief van de sporters en van de ouders. Aan de hand van verschillende studies konden zeven kenmerken van lastige sportouders worden onderscheiden, namelijk: de ongeïnteresseerde ouder, de coachende ouder, de kritische ouder, de overbeschermdende ouder, de schreeuwende ouder, de zichzelf identificerende ouder en de zichzelf opofferende ouder (De Knop, 1989; Keizer, 2006; Smoll, 1986). Deze kenmerken vallen onder het type ‘*lastige*’ ouder, omdat ze een hoge mate van druk kunnen leggen op het sportende kind (Van Esch, 2007). Vanuit de literatuur werd ook de realistische ouders genoemd (De Knop, 1989; Keizer, 2006; Van der Loo en Van Rossum, 1997; Smoll, 1986). Dit kenmerk van ouders past echter binnen het kader van ‘goede ouders’, omdat realistisch ingestelde ouders het kind helpt en niet onder druk zet (De Knop, 1989; Leff & Hoyle, 1994). Kritiek vanuit dit huidige onderzoek op de studies naar stereotype ouderkenmerken kon veelal worden samengevat in het slechts beschrijven van de sportouders. Het was niet bekend waar deze kenmerken van betrokkenheid van ouders op gebaseerd waren of in welke mate ze voorkwamen in de praktijk. Tot nog toe was er slechts één onderzoek bekend die sporters en ouders vroeg naar de herkenbaarheid van een aantal omschrijven, die overeen kwamen met de acht kenmerken van de ‘*lastige*’ ouder (Van der Loo & Van Rossum, 1997). De top drie van de sporters in het omschrijven van hun ouders bestond uit: Coachend vanaf de zijlijn, Realistisch en Beschermend. De ouders gaven een omschrijving van zichzelf, dat resulteerde in de volgende top drie: Realistisch, Coachend vanaf de zijlijn en Zichzelf identificerend (Van der Loo & Van Rossum, 1997). Deze studie gaf echter niet een goed beeld van hoe de zeven kenmerken voorkwamen in de topsport praktijk, want het aantal topsporters en hun ouders was laag (sporters $n = 39$; ouders $n = 28$). Tevens konden de respondenten zelf een omschrijving geven van de manier van betrokkenheid wanneer geen omschrijving passend werd bevonden. Dit had als resultaat dat in bijna de helft van de gevallen door de sporters en ouders werd gekozen voor een zelfgeformuleerde omschrijving. Dit ging uiteindelijk ten koste van de indeling in categorieën van lastige ouders. Verwacht werd dat ouders hoger zouden scoren op de kenmerken als beschermend, zichzelf opofferend en zichzelf identificerend, omdat deze kenmerken in eerste instantie niet negatief lijken. Ze

kunnen echter indirect wel degelijk als belastend worden ervaren door de sporters (Smoll, 1993). Een voorbeeld hiervan is dat de ouder zichzelf op de tweede plaats stelt en het kind naar trainingen en wedstrijden rijdt. Dit kan ervoor zorgen dat het kind druk voelt om te presteren, omdat de ouder zoveel voor hem/haar over heeft (De Knop, 1989). Sporters daarentegen zouden hun ouders vermoedelijk het meest als kritisch en coachend beschrijven. Dit zijn kenmerken die direct op het kind gericht zijn en dus van invloed kunnen zijn op de sportprestaties (Smoll, 1993). Bijvoorbeeld doordat de ouder zich merkbaar met de uitvoering van de sport gaat bezighouden, zal het kind continu de aanwezigheid van de ouder voelen, met daarbij de blijdschap of teleurstelling bij goede of slechte prestaties (De Knop, 1989; Smoll, 1993). Deze vermoedens zijn echter niet op onderzoek gebaseerd. Een eventueel verschil tussen de sporters en ouders is gevonden in literatuur over de breedtesport, dit verschil zou namelijk verklaard kunnen worden doordat de intenties van ouders niet overeenkomen met de ervaringen van de sporters. Niet alle ouders lijken zich bewust te zijn van hun eigen gedrag (Kidman et al., 1999, Smoll, 1993).

Bij alle vier de doelen werd onderscheid gemaakt op drie gebieden, namelijk de soort sport (individueel of team), sekse van de ouder en de sekse van het kind. Voor leeftijd van de sporters is geen aparte categorie gemaakt, omdat er binnen de onderzoeksgroep geen grote leeftijdsverschillen zaten. Zo goed als alle respondenten bevonden zich tussen de 14 en 18 jaar. Bloom (1985) maakte bij talentontwikkeling onderscheid tussen de Early Years, Middle Years en Later Years. Alle respondenten binnen dit onderzoek bevonden zich in de Middle Years, omdat in deze fase de sporter als talent is geïdentificeerd, maar nog geen topper is. De rol van de ouder verschilt ook per fase (Bloom, 1985; Van Rossum, 1995), maar omdat de respondenten uit dit onderzoek zich slechts in één fase bevonden, was het niet relevant om dit mee te nemen bij het verwerken van de gegevens. Uit de literatuur bleek het wel een verschil te maken of een sporter een individuele sport of een teamsport bedrijft. Ouders van individuele sporters leggen meer druk op hun kind om goed te presteren (Gould et al., 2006; Visscher, Gemser & De Greef, 1996). Dit kan verklaard worden doordat individuele sporten vaak duurder zijn dan teamsporten (Gould et al., 2006). Op basis van bovenstaande resultaten was de verwachting voor dit onderzoek dat ouders van individuele sporters meer druk zouden leggen op hun kinderen dan ouders van teamsporters.

Ook blijkt er verschil te zijn op het gebied van sekse, zowel bij de ouders als bij de sporters. Uit de literatuur bleek dat jongens en meisjes evenveel door beide ouders werden gesteund. Echter kregen meisjes meer steun dan jongens. Dit kon verklaard worden doordat meisjes over het algemeen minder zelfvertrouwen hebben in prestatie-situaties dan jongens

(Bowker, Gadbois & Cornock, 2003; Butcher, 1989; Leff & Hoyle, 1994), of misschien dat jongens minder steun willen ontvangen van hun ouders dan meisjes (Leff & Hoyle, 1994). Wat betreft druk was er ook een verschil tussen meisjes en jongens. Jongens ervoeren over het algemeen meer druk dan meisjes. Meisjes ervoeren evenveel druk van zowel de moeder als de vader (Leff & Hoyle, 1994). Dit in tegenstelling tot de jongens. Vaders bleken meer druk te leggen op de prestaties van hun zoons dan moeder (Kanters et al., 2008; Leff & Hoyle, 1994). Vaders bleken meer betrokken bij 'echte mannsporten', waarbij fysieke kracht centraal staat (Kanters et al., 2008). Voor dit onderzoek werd op basis van deze bevindingen vermoed dat meisjes meer steun zouden krijgen dan jongens, en dat jongens meer druk opgelegd zouden krijgen en dan met name door de vaders.

Tot slot bleek dat vrouwen negatief gedrag van ouders als negatiever voor het kind te typeren dan mannen (Lankeren, 2005). Dit kan verklaard worden doordat vrouwen minder competitief zijn ingesteld en meer taak-georiënteerd zijn dan mannen en zich wellicht eerder richten tot de ontwikkeling van het kind (Lankeren, 2005).

METHODE

Respondenten.

Voor dit onderzoek zijn respondenten benaderd uit het databestand van Topsport Gelderland. Zij zijn officieel erkend als talent door het NOC*NSF. Zij beschikken over één van de drie landelijke talentstatussen, namelijk IT (Internationaal Talent), NT (Nationaal Talent) en Bel (Belofte) (Roskam, 2006). Tevens beoefenden de sporters uit dit onderzoek hun sport op professionele basis (deelname aan grote internationale jeugdtoernooien, geselecteerd voor nationale jeugdteams, opereerden op hoogste niveau in Nederlandse competitie). Omdat elke sportbond zelf statussen mag toekennen aan de sporters en dit sterk kan verschillen per bond, is bij het selecteren van respondenten voor dit onderzoek geen onderscheid gemaakt in de drie statussen. In totaal zijn 307 vragenlijsten digitaal verstuurd. Na twee weken is er vervolgens nog een herinneringsmail verstuurd, naar iedere respondent persoonlijk. Uiteindelijk zijn 195 vragenlijsten terug gestuurd (93 sporters en 102 ouders). Ruim de helft van het databestand van Topsport Gelderland heeft dus deelgenomen aan dit onderzoek. Dit zorgde voor een hoge respons en een grote externe validiteit.

Van de sporters die de vragenlijst hebben ingevuld waren 36 jongen en 57 meisje. Van de ouders waren 54 man en 48 vrouw. De gemiddelde leeftijd van de sporters was 15,7 jaar (gem. leeftijd van de jongens was 15,7; gem. leeftijd van de meisjes was 15,6). De

gemiddelde leeftijd van de ouders was 48 jaar (gem. leeftijd van mannen was 48,9; gem. leeftijd van vrouwen was 46,9). De totale groep bestond uit 76 teamsporters (39 procent) en 119 individuele sporters (61 procent).

Vragenlijst.

Om negatieve betrokkenheid van ouders te meten is er gebruik gemaakt van een vragenlijst, bestaande uit vijf onderdelen (A tot en met E). Allereerst is ervoor gekozen een onderdeel zelf te ontwerpen, omdat nooit eerder een vragenlijst is opgesteld waarbij de stereotype lastige ouders werden behandeld. De ‘lastige topsportouder’ werd geoperationaliseerd in zeven clusters, namelijk; de ongeïnteresseerde ouder, de coachende ouder, de kritische ouder, de overbeschermdende ouder, de schreeuwende ouder, de zichzelf identificerende ouder en de zichzelf opofferende ouder (De Knop, 1989; Keizer, 2006; Smoll, 1986). De 50 uitspraken uit dit onderdeel zijn deels tot stand gekomen uit een bestaande vragenlijst van een HBO-psychologie afstudeeronderzoek (Huisman, 2008). Dit deel bedroeg 18 items (sporters $\alpha = 0,39$; ouders $\alpha = 0,22$) en zijn aangevuld met 32 zelfbedachte items (sporters $\alpha = 0,68$; ouders $\alpha = 0,68$). Doordat de onderverdeling in zeven clusters van dit onderdeel niet eerder was getoetst, was het daarom niet duidelijk of de vragen betrouwbaar en valide zouden zijn. Echter na de betrouwbaarheidsanalyse bleek het onderverdelen in clusters niet mogelijk, vanwege een te lage interne consistentie van de items (lager dan 0,70 (Cronbach, 1951)). Hieronder staat schematisch de betrouwbaarheid per cluster weergegeven, voor de vragenlijst van de sporters en de vragenlijst van de ouders.

Tabel 1. Betrouwbaarheid per cluster, per vragenlijst

Acht clusters	Vragenlijst Sporter		Vragenlijst Ouder	
	Betrouwbaarheid	Aantal items	Betrouwbaarheid	Aantal items
Ongeïnteresseerd	0.535	5	0.367	6
Kritisch	0.693	3	0.540	5
Schreeuwend	0.506	3	0.324	5
Coachend	0.849	5	0.851	5
Beschermend	0.552	6	0.542	4
Zichzelf identificerend	0.516	3	0.553	3
Zichzelf opofferend	0.810	3	0.645	2

Om de reden dat onderdeel C niet eerder op betrouwbaarheid getoetst was, zijn er twee extra onderdelen toegevoegd aan de vragenlijst. Deze beide onderdelen komen uit het

onderzoek van Gould et al. (2006) en zijn voor dit onderzoek vertaald naar het Nederlands. Het eerste deel van het onderzoek van Gould et al. (2006) kwam overeen met het onderdeel *negatief gedrag van ouders in de algemene topsportpraktijk* van dit huidige onderzoek en het tweede deel van het onderzoek van Gould et al. (2006) kwam overeen met het onderdeel *Beoordelen van negatief gedrag bij zichzelf (eigen ouders)* van dit huidige onderzoek. Vervolgens zal elk onderdeel van de vragenlijst afzonderlijk worden besproken.

Achtergrond kenmerken. Dit onderdeel betrof vragen over achtergrond kenmerken van de respondenten (leeftijd, sport van zoon/dochter/, aantal uur dat besteed wordt aan de sport van zoon/dochter). Dit onderdeel was voor sporters en ouders gelijk

Mate van lastigheid in de topsportpraktijk en mate van lastigheid bij de ouders zelf. Dit onderdeel bestond uit twee elementen. Het kenmerk van het eerste elementen is ‘mate van lastigheid in de sportpraktijk’. In dit onderdeel werd gevraagd in hoeverre de respondenten dachten dat lastige sportouders in de praktijk voorkomen. Dit konden zij aangeven op een schaal van 0 (Komt nooit voor) tot 10 (Komt altijd voor). Het kenmerk van het tweede element is ‘mate van lastigheid bij ouders zelf’. Hierbij werd gevraagd in hoeverre ouders zichzelf lastige sportouders vinden, sporters werd gevraagd in welke mate hun ouders als lastig te typeren zijn. Dit konden de respondenten wederom aangeven op een schaal van 0 (Totaal niet lastig) tot 10 (Ontzettend lastig).

Negatief gedrag van ouders in de algemene topsportpraktijk. In dit onderdeel werd de respondenten gevraagd aan te geven in hoeverre zij denken dat de sportprestaties van het kind negatief beïnvloed worden, wanneer ouders bepaald gedrag vertonen. Dit onderdeel werd gekenmerkt als ‘negatief gedrag van ouders in de algemene topsportpraktijk’ en bestond uit 25 items. Een voorbeeld item is: “de sportprestaties van kinderen worden in negatieve zin beïnvloed als de ouder... .. het kind kritiek geeft”. De respondenten konden in dit onderdeel antwoorden met een 5-puntsschaal lopend van ‘Helemaal niet’ via ‘Weet ik niet’ tot ‘Heel erg’. Dit onderdeel was voor sporters en ouders gelijk. De Cronbach’s alpha voor de sporters was 0,96 en voor de ouders was dit 0,95.

Beoordelen van negatief gedrag bij zichzelf (eigen ouders). In dit onderdeel werden de vragen van het onderdeel ‘Negatief gedrag van ouders in de algemene topsportpraktijk’ herhaald, echter was het ditmaal de vraag in welke mate de uitspraken betrekking hadden op de respondenten zelf. De respondenten moesten bij dit onderdeel aangeven hoe vaak bepaalde ouderlijke gedragingen bij henzelf (hun ouders) voorkwamen. Dit onderdeel werd gekenmerkt door ‘beoordelen van negatief gedrag bij zichzelf (eigen ouders)’ en werd getoetst aan de hand van 25 items. Een voorbeeld item uit de vragenlijst van de sporter is: mijn ouder is

iemand die... .. mij pusht om te sporten. Een voorbeeld item uit de vragenlijst van de ouder is: “Ik ben een ouder die... .. mijn kind pusht om te sporten”. De respondenten konden de 25 items beantwoorden aan de hand van een 5-puntsschaal lopend van ‘Nooit’ via ‘Soms’ tot ‘Altijd’. De Cronbach’s alpha voor dit onderdeel van de vragenlijst van de sporters was 0,76 en voor de vragenlijst van de ouders was 0,77.

Nadruk leggen op winnen en presteren. Door een te lage betrouwbaarheid of een te laag aantal items per cluster is ervoor gekozen om enkele items samen te voegen tot een nieuwe schaal. Bij dit onderdeel ging het erom in welke mate ouders vonden dat zijzelf nadruk legden op winnen en presteren. En voor de sporters gelde dat zij aangaven in welke mate hun ouders nadruk legden op winnen en presteren. Het kenmerk van deze schaal is ‘nadruk leggen op winnen en presteren’, met tien items. Een voorbeeld item van de vragenlijst van de ouders is: “Ik vind het belangrijk dat mijn kind goed presteert”. Een voorbeeld item van de vragenlijst van de sporters is: “Mijn ouder vindt het belangrijk dat ik goed presteer”. De respondenten konden antwoorden aan de hand van een 5-puntsschaal, ditmaal lopend van ‘Herken ik mij (mijn ouder) helemaal niet in’ via ‘Herken ik mij (mijn ouder) soms in’ tot ‘Herken ik mij (mijn ouder) helemaal in’. De Cronbach’s alpha voor de schaal was voor de sporters 0,81 en voor de ouders 0,76.

Procedure.

Vanuit het databestand van Topsport Gelderland, waar alle talentvolle sporters uit Gelderland geregistreerd staan, zijn respondenten benaderd voor dit onderzoek. Er waren op leeftijd na (talenten tot en met 18 jaar) geen selectie criteria. De respondenten gaven antwoord op een aantal vragen met betrekking tot negatieve betrokkenheid van ouders, de ouders over henzelf en de sporter over hun ouders. Van tevoren werd duidelijk gemaakt dat gegevens anoniem verwerkt werden. Daarmee is rekening gehouden met de ethische verantwoording van het onderzoek (Baarda & De Goede, Teunissen, 1997).

De scores van de ouders en sporters op de vragenlijst werden met elkaar vergeleken. Dit had ook vanuit methodologisch oogpunt een voordeel. Het blijkt namelijk beter om zelfrapportages te combineren met peernominaties. Wanneer sporters hun ouders beoordeelden, was het namelijk betrouwbaarder, omdat peernominaties objectiever bleken dan zelfrapportages. Bij zelfrapportages kon namelijk sprake zijn van sociaal wenselijke antwoorden (Hoekstra, Wiefferink, Beek, 2006; Veenstra, Huitsing, Dijkstra & Lindenberg, 2008; Verstraete, 2008).

De gesloten vragen van de vragenlijst zijn met SPSS 16.0 verwerkt (Baarda, De Goede & Van Dijkum, 2003). De antwoorden van de sporters werden met die van de ouders vergeleken, hierbij is gebruik gemaakt van een enkelvoudige ANOVA. Op deze manier kon worden nagegaan of de gemiddelden van de twee groepen (ouders en sporters) significant van elkaar verschilden. Vervolgens is er een meervoudige ANOVA gebruikt, om de gemiddelden te vergelijken op sekse van de sporter, sekse van de ouder en soort sport van het kind. Bij significante verschillen is er wederom een enkelvoudige variantieanalyse toegepast, om specifiekere informatie te krijgen van het betreffende significante verschil.

RESULTATEN

In dit gedeelte zullen de belangrijkste resultaten besproken worden uit het onderzoek naar betrokkenheid van ouders. Alle resultaten zijn beschreven vanuit het perspectief van de sporters en de ouders, die zijn voortgekomen uit de analyse van de gestructureerde vragenlijst die in het methodedeel besproken is. Allereerst werd per doelstelling het perspectief van de sporters vergeleken met die van de ouders. Vervolgens werd per doelstelling onderscheid gemaakt in sekse van het kind, sekse van de ouder en soort sport van het kind. Tot slot werden de resultaten vergeleken met de vooraf beschreven vermoedens en verwachtingen die zijn uitgesproken in het literatuurdeel.

Het eerste doel van dit onderzoek was om te achterhalen hoe ouders zichzelf en hoe sporters hun ouders als 'lastig' typeren en in welke mate zij dachten dat lastige ouders in de topsport voorkomen. De verwachting voor beide elementen luiden: Ouders beoordelen zichzelf als minder lastig dan ouders in het algemeen en sporters beoordelen hun eigen ouders als minder lastig dan ouders in het algemeen. Hieronder zal vervolgens per element de resultaten worden besproken.

Mate van lastigheid in de sportpraktijk. Een enkelvoudige variantieanalyse werd uitgevoerd, met 'groep' als factor met twee niveaus (sporters, $n = 93$; ouders, $n = 102$). De afhankelijke variabele was 'mate van lastigheid in de sportpraktijk'. Uit de analyse bleek dat er *geen* significant verschil bestaat tussen de mate waarin de respondenten ouders over het algemeen als lastig typeren ($F(1,193) = 1,9$; $p > 0,05$). De minimale score bij dit onderdeel was 0 en de maximale score was 10. Uit de analyse bleek dat ouders en sporters niet van mening verschilden over de mate waarin ouders in de algemene sportpraktijk als lastig kunnen worden getypeerd. Beide groepen scoorden gemiddeld hoog (Tabel 2).

Vervolgens werd onderscheid gemaakt worden in sekse van het kind, sekse van de ouder en soort sport van het kind. Een meervoudige variantieanalyse uitgevoerd om te bepalen of er verschillen zouden zijn tussen sporters en ouders in welke mate zij denken dat lastige ouders in de algemene topsportpraktijk voorkomen. Hierbij waren voor de vragenlijst van de sporters de drie factoren: sekse van het kind met twee niveaus (jongen $n = 36$; meisje $n = 57$), sekse van de ouder met twee niveaus (vader $n = 53$; moeder $n = 40$) en soort sport (teamsport $n = 36$, individuele sport $n = 57$). Voor de vragenlijst van de ouders waren de drie factoren: de sekse van het kind met twee niveaus (zoon $n = 42$; dochter $n = 60$), sekse van de ouder met twee niveaus (man $n = 54$; vrouw $n = 48$) en soort sport van het kind met twee niveaus (teamsport $n = 40$; individuele sport $n = 62$). De afhankelijke variabele van beide groepen was 'mate van lastigheid in de sportpraktijk'. Bij de ouders bleek er op de drie factoren geen significant verschil te bestaan in de mate waarin zij zichzelf lastig vonden ($p > 0,05$). Bij de sporters bleek er tevens geen significant verschil te bestaan in de mate waarin zij hun eigen ouders als lastig typeerden, op de drie factoren ($p > 0,05$). Deze resultaten verworpen de hypothesen, waar werd verwacht dat ouders van individuele sporters, voornamelijk vaders, meer druk leggen op hun kind (met name op jongens).

Mate van lastigheid bij ouders zelf. Allereerst is er een enkelvoudige variantieanalyse is uitgevoerd, met 'groep' als factor met twee niveaus, namelijk sporters ($n = 93$) en ouders ($n = 102$). De afhankelijke variabele was 'mate van lastigheid bij ouders zelf'. Uit de analyse kon geconstateerd worden dat er een significant verschil bestaat tussen de mate waarin ouders zichzelf lastig typeren / sporters hun eigen ouders als lastig typeren ($F(1,193) = 6,4$; $p < 0,05$). De minimale score bij dit onderdeel was 0 en de maximale score was 10. Uit de analyse bleek dat ouders zichzelf als lastiger typeerden dan de sporters hun ouders. Echter scoorden beide groepen op dit onderdeel gemiddeld laag (Tabel 2). Vervolgens kon slechts 3,2 procent van dit onderdeel verklaard worden vanuit de groepen ($\eta^2 = 0,032$). Dit is een zeer klein effect (Cohen, 1988). Aan de hand van de resultaten van beide elementen kan worden geconcludeerd dat de vooraf opgestelde hypothese kan worden aanvaard. Ouders beoordelen zichzelf namelijk als minder lastig dan ouders in het algemeen en sporters beoordelen hun eigen ouders ook als minder lastig dan ouders in het algemeen.

Vervolgens werd een meervoudige variantieanalyse uitgevoerd voor, namelijk en of er verschillen zouden zijn tussen sporters en ouders op de manier waarop ze zichzelf (eigen ouders) beoordelen op lastigheid. Er werd onderscheid gemaakt tussen sekse van het kind, sekse van de ouders en soort sport van het kind. Hierbij waren voor de vragenlijst van de sporters de drie factoren: sekse van het kind met twee niveaus (jongen $n = 36$; meisje $n = 57$),

seks van de ouder met twee niveaus (vader $n = 53$; moeder $n = 40$) en soort sport (teamsport $n = 36$, individuele sport $n = 57$). Voor de vragenlijst van de ouders waren de drie factoren: de seks van het kind met twee niveaus (zoon $n = 42$; dochter $n = 60$), seks van de ouder met twee niveaus (man $n = 54$; vrouw $n = 48$) en soort sport van het kind met twee niveaus (teamsport $n = 40$; individuele sport $n = 62$). De afhankelijke variabele van beide groepen was 'mate van lastigheid bij zichzelf'. Bij de ouders bleek er op de drie factoren geen significant verschil te bestaan in de mate waarin zij zichzelf lastig vonden ($p > 0,05$). Bij de sporters bleek er tevens geen significant verschil te bestaan in de mate waarin zij hun eigen ouders als lastig typeerden, op de drie factoren ($p > 0,05$). Deze resultaten verworpen wederom de hypothesen, waar werd verwacht dat ouders van individuele sporters, voornamelijk vaders, meer druk leggen op hun kind (met name op jongens).

Het tweede doel van dit onderzoek was te achterhalen wat sporters en ouders vonden van ouders in het algemeen. In welke mate konden gedragingen van ouders een negatieve invloed hebben op de sportieve ontwikkeling van het kind? Het vermoeden bestond dat ouders over het algemeen hogere scores toekennen aan negatief gedrag van ouders op de sportprestaties van kinderen, dan sporters.

Er een enkelvoudige variantieanalyse uitgevoerd. Hierbij was 'groep' de factor met twee niveaus, namelijk sporters ($n = 93$) en ouders ($n = 89$). De afhankelijke variabele was 'mate van negatieve invloed van ouders in de algemene topsportpraktijk'. Uit de analyse blijkt een significant verschil tussen de mate van negatieve invloed van ouders vanuit het perspectief van de sporter en de mate van negatieve invloed van ouders vanuit het perspectief van de ouder ($F(1,183) = 24,3$; $p < 0,05$). De gemiddelde minimale score bij dit onderdeel was 0 en de maximaal gemiddelde score was 5. Uit de analyse bleek dat ouders vonden dat negatief gedrag van ouders een grotere invloed had op de sportprestaties van het kind, dan de sporters (Tabel 2). De verschillen in mate van negatieve invloed van ouders op de sportprestaties van het kind kon voor 12 procent worden verklaard vanuit de groepen ($\eta^2 = 0,12$), die is een klein effect (Cohen, 1988). Hiermee werd het vooraf opgestelde vermoeden bevestigd, ouders scoorden gemiddeld hoger op de mate van invloed van negatief gedrag van ouders, dan sporters.

Daarna is er een meervoudige variantieanalyse uitgevoerd om te achterhalen of er verschillen zouden zijn tussen sporters en ouders op de manier waarop ze zichzelf (eigen ouders) beoordeelden op lastigheid. Hierbij werd onderscheid gemaakt tussen seks van het kind, seks van de ouders en soort sport van het kind. Hierbij waren voor de vragenlijst van de sporters de drie factoren: seks van het kind met twee niveaus (jongen $n = 36$; meisje $n =$

53), sekse van de ouder met twee niveaus (vader $n = 51$; moeder $n = 38$) en soort sport (teamsport $n = 34$, individuele sport $n = 55$). Voor de vragenlijst van de ouders waren de drie factoren: de sekse van het kind met twee niveaus (zoon $n = 40$; dochter $n = 56$), sekse van de ouder met twee niveaus (man $n = 52$; vrouw $n = 44$) en soort sport van het kind met twee niveaus (teamsport $n = 34$; individuele sport $n = 62$). De afhankelijke variabele was wederom 'mate van negatieve invloed van ouders in de algemene topsportpraktijk'. Uit de analyse bleek er bij de scores van de ouders een significant verschil te bestaan tussen mannen en vrouwen ($p < 0,05$). Om die reden is er een enkelvoudige variantieanalyse uitgevoerd met 'sekse van de ouder' als factor met twee niveaus (man $n = 52$ en vrouw $n = 44$) en 'mate van negatieve invloed van ouders in de algemene topsportpraktijk' als afhankelijke variabele. Hieruit bleek dat vrouwen significant hoger scoorden dan mannen, zij vonden dat negatief gedrag van ouders een grotere invloed had op de sportprestaties van het kind, dan mannen ($F(1,94) = 5,1$; $p < 0,05$) (Tabel 3). De verschillen in mate van zelfbeoordeling op negatief gedrag kon voor 5,2 procent worden verklaard vanuit de sekse van de ouder ($\eta^2 = 0,052$), die is een klein effect (Cohen, 1988). Bij de scores van de sporters werd er een significant verschil gevonden tussen jongens en meisjes ($p < 0,05$). Een enkelvoudige variantieanalyse werd uitgevoerd met 'sekse van de sporters' als factor met twee niveaus (jongens $n = 36$ en meisjes $n = 53$) en 'mate van negatieve invloed van ouders in de algemene topsportpraktijk' als afhankelijke variabele. Hieruit bleek dat meisjes vonden dat negatief gedrag van ouders een grotere invloed had op de sportprestaties van het kind, dan jongens ($F(1,87) = 7,2$; $p < 0,05$) (Tabel 3). De verschillen in mate van zelfbeoordeling op negatief gedrag kon voor 7,6 procent worden verklaard vanuit de sekse van de sporters ($\eta^2 = 0,076$), die is een klein effect (Cohen, 1988). Voor beide resultaten kon de hypothese worden bevestigd, namelijk dat vrouwen negatief gedrag als invloedrijker voor het kind ervaren.

Het derde doel hing samen met het tweede doel van dit onderzoek. Er werd nu echter niet gekeken naar het algemene beeld van ouders, maar hoe ouders zichzelf en hoe sporters hun ouders beoordeelden op negatief gedrag. Voor dit derde doel werd verwacht dat ouders zichzelf lager zouden beoordelen op negatief gedrag tijdens en rondom wedstrijdsituaties, dan dat kinderen hun ouders zouden beoordelen. Een enkelvoudige variantieanalyse is uitgevoerd, met 'groep' als factor met twee niveaus; sporters ($n = 90$) en ouders ($n = 100$). De afhankelijke variabele was 'zelfbeoordeling in mate van negatief gedrag'. Uit deze analyse bleek dat er *geen* significant verschil bestaat tussen de mate van negatief gedrag vanuit het perspectief van de sporters en de mate van negatief gedrag vanuit het perspectief van de ouders ($F(1, 188) = 0,0$; $p > 0,05$) (Tabel 2). De gemiddelde minimale score bij dit onderdeel

was 0 en de maximaal gemiddelde score was 5. De verschillen in mate van zelfbeoordeling van negatief gedrag van de ouders kon voor 0 procent worden verklaard vanuit de groepen ($\eta^2=0,00$), er is dus geen effect (Cohen, 1988). De hypothese werd aan de hand van deze resultaten verworpen, ouders en sporters scoorden gemiddeld hetzelfde op de eigen beoordeling van negatief gedrag.

Een meervoudige variantieanalyse is uitgevoerd om te achterhalen hoe ouders zichzelf beoordelen op negatief gedrag en hoe sporters hun ouders beoordelen. Hierbij werd onderscheid gemaakt tussen sekse van het kind, sekse van de ouder en soort sport van het kind. Voor de vragenlijst van de sporters bestonden drie factoren: sekse van het kind met twee niveaus (jongen $n = 41$; meisje $n = 59$), sekse van de ouder met twee niveaus (vader $n = 52$; moeder $n = 48$) en soort sport (teamsport $n = 39$, individuele sport $n = 61$). Voor de vragenlijst van de ouders waren de drie factoren: de sekse van het kind met twee niveaus (zoon $n = 34$; dochter $n = 56$), sekse van de ouder met twee niveaus (man $n = 50$; vrouw $n = 40$) en soort sport van het kind met twee niveaus (teamsport $n = 35$; individuele sport $n = 55$). De afhankelijke variabele was wederom 'zelfbeoordeling in mate van negatief gedrag'. Uit de analyse bleek er bij de scores van de ouders een significant verschil te bestaan in 'sekse van de ouders' ($p < 0,05$). Een enkelvoudige variantieanalyse werd uitgevoerd met de factor 'sekse van de ouder' met twee niveaus (man $n = 50$; vrouw $n = 40$) en de afhankelijke variabele was 'zelfbeoordeling op negatief gedrag'. Hieruit bleek dat mannen op dit onderdeel significant hoger scoorden dan vrouwen, zij vonden dat zijzelf meer negatief gedrag vertoonden, dan vrouwen ($F(1,98) = 6,6$ $p < 0,05$) (Tabel 3). De verschillen in mate van zelfbeoordeling van negatief gedrag van de ouders kon voor 6 procent worden verklaard vanuit de sekse van de ouders ($\eta^2=0,06$), er is dus een klein effect (Cohen, 1988). Aan de hand van deze resultaten werd de hypothese bevestigd, namelijk dat vaders hun kinderen meer druk opleggen dan moeders, althans vanuit het perspectief van de ouders zelf. Uit de scores van de sporters bleek er een significant verschil op het gebied van de soort sport van het kind ($p < 0,05$). Een enkelvoudige variantieanalyse werd uitgevoerd, met soort sport van het kind als factor, met twee niveaus (teamsport $n = 39$; individuele sport $n = 61$) en 'zelfbeoordeling op negatief gedrag' als afhankelijke variabele. Individueel sportende kinderen bleken significant hoger te scoren dan teamsportende kinderen ($F(1,88) = 8,0$; $p < 0,05$) (Tabel 3). De verschillen in mate van zelfbeoordeling van negatief gedrag van de ouders kon voor 8 procent worden verklaard vanuit de soort sport van het kind ($\eta^2 = 0,08$), er is dus een klein effect (Cohen, 1988). Aan de hand van deze resultaten werd de hypothese bevestigd, namelijk dat

ouders van individueel sportende kinderen meer druk leggen op hun kind dan ouders van teamsportende kinderen. Dit resultaat werd gevonden vanuit het perspectief van de sporters.

Het vierde doel van dit onderzoek was om te bepalen in hoeverre ouders nadruk legden op winnen en presteren. Er is een enkelvoudige variantieanalyse toegepast op de tien items, met 'groep' als factor met twee niveaus, namelijk sporters ($n = 90$) en ouders ($n = 101$). De afhankelijke variabele was 'mate van nadruk leggen op winnen en presteren'. Uit de analyse bleek een significant verschil in de mate waarop ouders nadruk leggen op winnen en presteren, vanuit hun eigen beleving en de mate waarop ouders nadruk leggen op winnen en presteren, volgens de sporters ($F(1, 189) = 4,6; p < 0,05$). De gemiddelde minimale score bij dit onderdeel was 0 en de maximaal gemiddelde score was 5. Uit de analyse bleek dat ouders vonden dat zijzelf gemiddeld meer nadruk legden op winnen en presteren dan de sporters (Tabel 2). Dit verschil kon slechts 2,4% verklaard worden vanuit de groepen ($\eta^2 = 0,024$). Vanuit de literatuur bleek dat ouders het gevoel hebben minder druk te leggen op hun kinderen, dan de kinderen zelf ervaren. Het resultaat van dit onderzoek verwerpt echter deze bevinding.

Een meervoudige variantieanalyse is uitgevoerd om de afhankelijke variabele 'nadruk leggen op winnen en presteren' te toetsen op de drie factoren. Voor de vragenlijst van de sporters bestonden de drie factoren uit: sekse van het kind met twee niveaus (jongen $n = 33$; meisje $n = 57$), sekse van de ouder met twee niveaus (vader $n = 52$; moeder $n = 38$) en soort sport (teamsport $n = 36$, individuele sport $n = 54$). Bij de vragenlijst van de ouders bestonden de drie factoren uit: de sekse van het kind met twee niveaus (zoon $n = 42$; dochter $n = 59$), sekse van de ouder met twee niveaus (man $n = 53$; vrouw $n = 48$) en soort sport van het kind met twee niveaus (teamsport $n = 40$; individuele sport $n = 61$). Vanuit het perspectief van de ouders zijn er significante verschillen gevonden op het gebied van sekse van de ouder en soort sport van het kind ($p < 0,05$). Aan de hand van deze gevonden resultaten werd vervolgens een enkelvoudige variantieanalyse uitgevoerd, met 'sekse van de ouder' als factor met twee niveaus (man $n = 53$; vrouw $n = 48$) en 'nadruk leggen op winnen en presteren' als afhankelijke variabele. Hieruit bleek dat mannen meer nadruk legden op winnen en presteren dan vrouwen ($F(1,99) = 15,4; p < 0,05$) (Tabel 3). De verschillen in mate van nadruk leggen op winnen en presteren door de ouders kon voor 13,4 procent worden verklaard vanuit de sekse van de ouders ($\eta^2 = 0,134$), er is dus een klein effect (Cohen, 1988). Door dit resultaat kon de hypothese worden bevestigd, namelijk dat mannen meer druk leggen op het kind, dan vrouwen. Vanuit het perspectief van de ouders werd er tevens een significant verschil gevonden op de soort sport van het kind ($p < 0,05$). Hieruit volgde een enkelvoudige

variantieanalyse met 'soort sport van het kind' als factor met twee niveaus (teamsportende kind $n = 40$ en individueel sportende kind $n = 61$) en 'nadruk leggen op winnen en presteren' als afhankelijke variabele. Ouders van individueel sportende kinderen scoorden significant hoger op nadruk leggen op winnen en presteren, dan ouders van teamsportende kinderen ($F(1,99) = 7,2; p < 0,05$) (Tabel 3). De verschillen in mate van nadruk leggen op winnen en presteren door de ouders kon voor 6,7 procent worden verklaard vanuit de soort sport van het kind ($\eta^2 = 0,067$), er is dus een klein effect (Cohen, 1988). Aan de hand van dit resultaat kon de hypothese worden bevestigd, namelijk dat ouders van individuele sporters meer druk leggen op hun kinderen dan ouders van teamsportende kinderen. Vanuit het perspectief van de sporter zijn er significante verschillen gevonden op sekse van de ouder en soort sport van het kind ($p < 0,05$). Een enkelvoudige variantieanalyse werd uitgevoerd, met 'sekse van de ouders' als factor met twee niveaus (vader $n = 52$ en moeder $n = 38$) en 'nadruk leggen op winnen en presteren' als afhankelijke variabele. Hieruit bleek dat volgens de sporters hun vaders meer nadruk legden op winnen en presteren dan hun moeders ($F(1,88) = 11,7; p < 0,05$) (Tabel 3). De verschillen in mate van nadruk leggen op winnen en presteren door de ouders kon voor 11,7 procent worden verklaard vanuit de sekse van de ouders ($\eta^2 = 0,117$), er is dus een klein effect (Cohen, 1988). Dit komt overeen met de vooraf opgestelde hypothese, namelijk dat vaders over het algemeen hun kinderen meer druk opleggen. Tevens werd er, vanuit het perspectief van de sporter, een significant verschil gevonden tussen teamsporters en individuele sporters op de manier waarop ze hun ouders beoordelen op nadruk leggen op winnen en presteren ($p < 0,05$). Aan de hand van dit resultaat werd een enkelvoudige variantieanalyse uitgevoerd, met 'soort sport van het kind' als factor met twee niveaus (teamsport $n = 36$ en individuele sport $n = 54$) en 'nadruk leggen op winnen en presteren' als afhankelijke variabele. Individuele sporters bleken significant hoger te scoren dan teamsporters ($F(1,88) = 15,0; p < 0,05$) (Tabel 3). De verschillen in mate van nadruk leggen op winnen en presteren door de ouders kon voor 14,6 procent worden verklaard vanuit de soort sport van het kind ($\eta^2 = 0,146$), er is dus een klein effect (Cohen, 1988). Dit was eveneens de verwachting, de hypothese was namelijk dat ouders van individueel sportende kinderen hun kinderen meer onder druk zouden zetten dan ouders van teamsportende kinderen.

Tabel 2. Gemiddelden en SD per onderzoeksvraag, met onderscheid in sporters en ouders

	Vragenlijst	Gemiddelden	SD
Mate van lastigheid in de sportpraktijk	Sporters	6,39	1,80
	Ouders	6,74	1,74
Mate van lastigheid bij ouders zelf	Sporters	1,77	1,76
	Ouders	2,53	2,35
Mate van negatieve invloed bij ouders in de algemene sportpraktijk	Sporters	3,45	0,95
	Ouders	4,07	0,76
Zelfbeoordeling in mate van negatief gedrag	Sporters	1,65	0,41
	Ouders	1,66	0,38
Nadruk leggen op winnen en presteren	Sporters	2,56	0,68
	Ouders	2,76	0,60

Tabel 3. Gemiddelden en SD per onderzoeksvraag, met onderscheid in sekse van het kind, sekse van de ouder en soort sport van het kind

	Vragenlijst	Niveau	Gemiddelden	SD
Mate van negatieve invloed bij ouders in de algemene sportpraktijk	Sporters: sekse van de sporter	Jongens	3,13	0,98
		Meisjes	3,66	0,87
	Ouders: sekse van de ouder	Man	3,91	0,79
		Vrouw	4,26	4,26
Zelfbeoordeling in mate van negatief gedrag	Sporters: Soort sport kind	Individueel	1,18	0,23
		Team	1,02	0,29
	Ouders: Sekse van de ouder	Man	1,19	0,26
		Vrouw	1,06	0,24
Nadruk leggen op winnen en presteren	Sporters: Sekse van de ouder	Vader	2,76	0,61
		Moeder	2,30	0,68
	Soort sport kind	Individueel	2,77	0,60
		Team	2,24	0,68
	Ouders: Sekse van de ouder	Man	3,00	0,58
		Vrouw	2,53	0,54
Soort sport kind	Individueel	2,88	0,59	
	Team	2,57	0,56	

DISCUSSIE

Het verschijnsel 'lastige topsportouders'. De eerste doelstelling van dit onderzoek was te achterhalen in welke mate ouders zichzelf en in welke mate sporters hun ouders als 'lastig' typeerden. Daarnaast was de vraag in welke mate sporters en ouders dachten dat lastige ouders in de topsport voorkwamen. Aan de hand van het onderzoek van SIRE werd vermoed dat ouders zichzelf als minder lastig beoordeelden dan ouders in het algemeen en dat sporters hun eigen ouders als minder lastig beoordelen dan ouders in het algemeen. Uit het onderzoek van SIRE werd duidelijk dat veel ouders vinden dat lastige ouders voorkomen, echter voelen zij zichzelf niet aangesproken tot deze categorie (<http://www.sire.nl/>). Uit de resultaten van dit huidige onderzoek bleek dat ouders andere ouders in de topsportpraktijk significant als lastiger typeerden dan zichzelf. Ditzelfde resultaat werd gevonden bij de sporters, zij vonden ouders in het algemeen significant lastiger dan hun eigen ouders. De vooraf opgestelde hypothese kon daardoor worden aanvaard. Uit de resultaten bleek tevens dat er geen significant verschil bestond tussen de perceptie van ouders en sporters in de mate van lastigheid van ouders in de algemene topsportpraktijk. Wel bestond er een verschil in de mate van zelfbeoordeling op lastigheid, volgens de sporters en de ouders. Ouders beoordeelden zichzelf namelijk als lastiger dan de sporters hun eigen ouders beoordeelden. Dit kan verklaard worden doordat gedrag van ouders pas negatief wordt wanneer kinderen dit ook zo gaan ervaren (Kanters, Bocarro & Casper, 2008). Het is voornamelijk afhankelijk hoe de relatie tussen de ouder en het kind is. Bij een sterke, hechte band zal negatief gedrag van ouders in mindere mate als belastend worden ervaren door het kind (Juffer, 1993). Tot slot is een interessant resultaat dat ouders aangaven dat 'lastige topsportouders' veelal in de praktijk voorkomen, echter voelden ze zichzelf nauwelijks aangesproken. Dit kan verklaard worden door de heersende discours over lastige ouders in de sport. Vanuit de media is er namelijk regelmatig aandacht voor ouders die negatief gedrag vertonen rondom wedstrijdsituaties van hun kinderen. Wanneer slechts de 'lastige gevallen' worden belicht, kan er een beeld worden gecreëerd dat de meeste ouders in de topsport lastig zijn (Coakley, 2007). Het kan om die reden een sociaal wenselijk antwoord zijn, door een hoog cijfer toe te kennen aan de mate waarin lastige ouders binnen de topsport voorkomen, terwijl zij dit niet daadwerkelijk in die mate hebben ervaren. Een andere reden kan zijn dat ze zich niet bewust zijn van hun eigen gedrag, wellicht komt dit gedrag soms negatiever over voor de buitenwereld dan de intentie was (Kidman et al., 1999).

Tot slot bleek er geen significant verschil te bestaan, wanneer er onderscheid gemaakt werd in sekse van het kind, sekse van de ouder en soort sport van het kind. Op de vraag in welke mate de ouders zichzelf en de sporters hun eigen ouders beoordelen op lastigheid is eveneens geen significant verschil gevonden, op sekse van het kind, sekse van de ouder en soort sport van het kind. De resultaten komen dus niet overeen met de verwachtingen. Verwacht werd namelijk dat jongens over het algemeen meer druk ervaren van de ouders dan de meisjes (Kanters et al., 2008; Leff & Hoyle, 1994). Tevens werd verwacht dat vaders meer druk zouden leggen op hun kind dan moeders, en dan voornamelijk bij jongens. Dit had te maken met de betrokkenheid van vaders bij 'mannensporten', waarbij fysieke kracht centraal staat (Kanters et al., 2008; Leff & Hoyle, 1994). Ook werd op basis van de literatuur verwacht dat ouders van individuele sporters meer nadruk zouden leggen op hun kind om goed te presteren (Gould et al., 2006; Visscher, Gemser & De Greef, 1996). Dit heeft veelal te maken met de hoge kosten die vaak aan een individuele sport verbonden zijn (Gould et al., 2006; Kanters et al., 2008). Er kan echter geen duidelijke verklaring worden gegeven voor het verschil in verwachting en het daadwerkelijke resultaat van dit onderzoek. Eventueel zou dit resultaat op toeval kunnen berusten.

Negatieve invloed van ouders in de algemene topsportpraktijk. De tweede doelstelling van dit onderzoek betrof het achterhalen hoe sporters en ouders aankeken tegen ouders in de algemene topsportpraktijk. De vraag was in welke mate gedragingen van ouders langs de zijlijn een negatieve invloed zouden kunnen hebben op de sportieve ontwikkeling van het kind? Vermoed werd dat ouders hoger zouden scoren dan sporters. Met andere woorden, er werd vermoed dat ouders gedragingen van ouders in het algemeen als meer negatief voor het kind bestempelen, dan de sporters. Dit werd vooral verklaard doordat ouders veelal vanuit een opvoedkundig perspectief kijken, naar wat goed en fout is voor de ontwikkeling van kinderen (Scarr & Rowe, 1993). Kinderen beredeneren voornamelijk vanuit hun eigen ervaring, hoe zij de betrokkenheid van hun eigen ouders ervaren. Wanneer dit voornamelijk steunend is, zullen zij de betrokkenheid niet als negatief ervaren. Echter wanneer deze betrokkenheid als druk wordt ervaren, zullen kinderen dat interpreteren als negatief (Kanters et al., 2008). Uit de resultaten bleek dat ouders significant hoger scoorden dan de sporters. De ouders vonden dat de genoemde ouderlijke gedragingen uit dit onderzoek de meeste negatieve invloed hadden op de sportprestaties van het kind. Hiermee werd het vooraf opgestelde vermoeden bevestigd.

Wanneer er onderscheid gemaakt werd in sekse van het kind, sekse van de ouder en soort sport van het kind werden er significante resultaten gevonden op sekse van de ouders (volgens de ouders) en sekse van het kind (volgens de sporters). Uit de resultaten bleek dat

vrouwen significant hoger scoorden dan mannen, zij vonden dat negatief gedrag van ouders een grotere invloed had op de sportprestaties van het kind, dan mannen. Tevens scoorden meisjes significant hoger dan jongens, zij vonden dat negatief gedrag van ouders een grotere negatieve invloed had op de sportprestaties van het kind, dan jongens. De verwachtingen werden bevestigd, omdat uit de literatuur bleek dat vrouwen (en meisjes) druk van ouders op kinderen negatiever vinden voor het kind dan mannen (en jongens) (Lankeren, 2005). Dit werd vanuit de literatuur verklaard doordat vrouwen minder competitief zijn ingesteld en meer taak-georiënteerd zijn dan mannen en zich wellicht eerder richten op de ontwikkeling van het kind dan de prestaties (Lankeren, 2005).

Beoordelen van negatief gedrag bij zichzelf (eigen ouders). De derde doelstelling van dit onderzoek betrof de mate waarin ouders zichzelf en sporters hun ouders beoordelen op negatief gedrag. Uit het onderzoek van Kanters et al. (2008) bleek dat ouders vonden dat zij significant minder druk legden op het kind, dan de sporters ervaarden. Het verschil in perceptie tussen ouders en sporters uit dat onderzoek kan wellicht verklaard worden doordat de intenties van ouders niet altijd overeenkomen met de ervaring van de sporters (Kidman et al., 1999). De verwachting voor dit onderzoek was daarom dat de bevindingen van Kanters et al. (2008) zouden worden bevestigd. Uit de resultaten bleek echter dat er geen significant verschil bestond in de mate van negatief gedrag vanuit het perspectief van de sporters en de mate van negatief gedrag vanuit het perspectief van de ouders. De hypothese werd aan de hand van deze resultaten dus verworpen.

Een mogelijke verklaring voor dit resultaat kan het verschil in de gemiddelde leeftijd van beide onderzoeken zijn. De respondenten in het onderzoek van Kanters et al. (2008) hadden een gemiddelde leeftijd van 9,5 jaar, terwijl in dit huidige onderzoek de gemiddelde leeftijd 15,7 jaar was. Leeftijd van kinderen kan bepalend zijn voor het wel of niet begrijpen van intenties van hun ouders (Van Aken, 2006). Daardoor kan het verschil in gemiddelde leeftijd tussen respondenten uit beide onderzoeken als verklaring worden gegeven voor de gevonden verschillen in de resultaten. Tevens waren de respondenten van Kanters et al. (2008) ijshockeyers. Deze sport kan worden getypeerd als dure sport, dat een factor kan zijn in de mate van druk van ouders op hun kind (Gould et al., 2006). Tot slot kan wederom als verklaring voor het verschil in beide onderzoeken gegeven worden dat de intenties van de ouders niet altijd overeen komen met de ervaring van de sporters (Kidman et al., 1999). Sporters uit het onderzoek van Kanters et al. (2008) zouden het gedrag van hun ouders als negatiever op kunnen vatten, dan de bedoeling was van hun ouders.

Tevens werd er onderscheid gemaakt in sekse van het kind, sekse van de ouder en soort sport van het kind. Mannen beoordeelden zich significant als lastiger dan vrouwen zichzelf beoordeelden. Dit resultaat bevestigde de eerder opgestelde verwachting, namelijk dat mannen meer druk leggen op hun kinderen dan vrouwen, en dan voornamelijk bij jongens. De betrokkenheid van vaders bij 'mannensporten' werd in de literatuur als mogelijke verklaring gegeven (Kanters et al., 2008; Leff & Hoyle, 1994). Vervolgens bleek uit de analyse dat kinderen die een individuele sport bedreven hun ouders significant als lastiger bestempelden dan kinderen die een teamsport beoefenden. Dit resultaat bevestigde eveneens de eerder opgestelde verwachting. Op basis van de literatuur werd namelijk verwacht dat ouders van individuele sporters meer druk zouden leggen op hun kind om goed te presteren dan ouders van teamsporters (Gould et al., 2006; Visscher, Gemser & De Greef, 1996). Een mogelijke verklaring voor dit resultaat kan zijn dat aan individuele sporten vaak hogere kosten hangen, dat de druk van ouders op hun kinderen kan doen verhogen (Gould et al., 2006; Kanters et al., 2008).

Nadruk leggen op winnen en presteren. De vierde doelstelling van dit onderzoek was te bepalen in hoeverre ouders nadruk legden op winnen en presteren. Uit het onderzoek van Gould et al. (2006) gaven de coaches aan dat dit het meeste voorkwam bij ouders en dat kinderen dit als zeer negatief, volgens de coaches. Een verklaring die gegeven kan worden waarom nadruk leggen op winnen en presteren als negatief kan worden getypeerd, is omdat het ego-georiënteerde is. Resultaten zijn namelijk in bepaalde mate afhankelijk van externe invloeden, waar de sporter geen controle over heeft (Petlichkoff, 1992; Van Yperen & Duda, 1999). Het heeft daarom voor sporters minder nut om zich hierop te focussen. Hoewel niet op onderzoek gebaseerd, bestond het vermoeden dat ouders lager zouden scoren in de mate van nadruk leggen op winnen en presteren bij hun kind, dan de sporters hun ouders zouden beoordelen. Dit vermoeden kwam voornamelijk tot stand doordat uit het onderzoek van Kanters et al. (2008) bleek dat ouders lager scoorden dan sporters in de mate van druk leggen op het kind. Hierdoor ontstond het vermoeden dat ouders wellicht een ander beeld van zichzelf hebben dan de sporters van hun ouders. Uit de resultaten is gebleken dat ouders zichzelf hoger beoordeelden op nadruk leggen op winnen en presteren, dan de sporters hun ouders beoordeelden. Dit resultaat sprak daardoor het vermoeden tegen.

Een mogelijke verklaring voor dit verschil hangt samen met de verklaring van doelstelling drie op de gevonden verschillen in beide onderzoeken. Het verschil in gemiddelde leeftijd van beide onderzoeken, de soort sport van het kind en de intenties van de ouders die anders kunnen worden begrepen door de kinderen kunnen wellicht een verklaring

zijn voor de gevonden verschillen. Een andere mogelijke verklaring voor dit verschil hangt samen met de Achievement Goal Theory van Nicholls (1989). De sporters uit dit onderzoek zouden wellicht hun ouders meer als taak-georiënteerd kenmerken, terwijl ouders zichzelf meer als ego-georiënteerd zien. Dit kan ten grondslag liggen aan het verlangen van ouders om hun kind succesvol te laten worden (Gould et al., 2006; Petlichkoff, 1992). Ouders van topsportende kinderen hebben normaliter veel voor hen over. Hierbij kan men denken aan financiële- en logistieke steun, en de tijdsinvestering van ouders voor de sport van hun kind. Het verlangen van ouders dat hun kind zal slagen in de topsport is daardoor niet onlogisch (Gould et al., 2006). Echter haalt slechts 10 procent van de talenten de top (Bloom, 1985; Van Rossum, 2005), hierdoor is het niet altijd een realistisch verlangen.

Tot slot werd er onderscheid gemaakt tussen sekse van het kind, sekse van de ouder en soort sport van het kind. Uit de resultaten bleek dat mannen meer nadruk legden op winnen en presteren dan vrouwen. Tevens bleek dat ouders van individueel sportende kinderen significant hoger scoorden dan ouders van teamsportende kinderen, dus meer nadruk legden. Sporters vonden dat hun vaders significant meer nadruk legden op winnen en presteren dan hun moeders. Tot slot bleek uit de resultaten dat individuele sporters vonden dat hun ouders significant meer nadruk legden op winnen en presteren dan teamsporters. Aan de hand van de zojuist beschreven resultaten kon worden geconstateerd dat de vooraf opgestelde verwachtingen konden worden bevestigd.

Kanttekeningen en implicaties voor vervolgonderzoek.

De vragenlijsten voor dit onderzoek zijn digitaal verstuurd. In sommige gevallen werden de vragenlijsten van de ouder en van de sporter door de ouders teruggestuurd. Hierdoor is samenwerking tussen de ouder en de sporter bij het invullen van de vragenlijsten niet uit te sluiten. Tevens is het gebruik van sociaal wenselijke antwoorden niet uit te sluiten. Doordat dit onderzoek een kritisch onderwerp betrof, voornamelijk voor de ouders, is het mogelijk dat de respondenten niet volledig naar waarheid de vragenlijsten hebben ingevuld. Deze twee kanttekeningen zouden de resultaten van dit onderzoek hebben kunnen beïnvloeden. Tot slot betrof dit onderzoek respondenten uit de provincie Gelderland. Door deze selecte groep is het de vraag of de conclusies generaliseerbaar zijn voor alle talenten en hun ouders in Nederland. Of dat de conclusies slechts beperkt moeten blijven tot sporters en ouders uit de provincie Gelderland.

Aan de hand van dit onderzoek zijn er enkele implicaties voor vervolgonderzoek. Uit de literatuurstudie is namelijk gebleken dat een taak-georiënteerde benadering beter is voor

sporters, omdat het leidt tot meer zelfvertrouwen en intrinsieke motivatie. Uiteindelijk zou dit kunnen leiden tot betere prestaties (Chi, 2004; Petlichkoff, 1992; Smoll, 1993; Tremayne & Tremayne, 2004; Van Yperen & Duda, 1999). Echter is het onbekend of het beter is voor het kind wanneer een óuder taakgericht of egogericht is ingesteld. Is het bijvoorbeeld een voorwaarde voor een goede ontwikkeling, wanneer een ouder taak-georiënteerd is? Tot dusver is hier geen onderzoek over bekend. Vervolg onderzoek zou zich kunnen richten op het onderzoeken van taakgerichte en egogerichte ondersteuning van ouders en de invloed van beide benaderingen op de sportieve ontwikkeling van het kind.

Vanuit de resultaten van dit onderzoek bleek dat lastige topsportouders niet aan de hand van stereotype gedragingen zijn in te delen. Het verschijnsel 'lastige topsportouder' lijkt daarom context gebonden en geen absoluut fenomeen, omdat er geen standaard kenmerken van ouders lijken te bestaan die overal en altijd bruikbaar zijn voor het classificeren van sportouders. Echter is er tot dusver geen onderzoek bekend waar dit wordt onderzocht. Het is daarom interessant om bij vervolg onderzoek nader te onderzoeken in welke contexten 'lastige ouders' zich onderscheiden van 'goede ouders'. Vervolg onderzoek zou zich kunnen richten op het onderzoeken van sportouders in verschillende contexten, in welke context doet zich negatief gedrag van ouders voor en in welke context niet?

Dit onderzoek richtte zich op een kwantitatieve manier van gegevens verzamelen, namelijk door middel van vragenlijsten. Op deze manier is geprobeerd een beeld te schetsen van de omvang van het vraagstuk ouders van talentvolle sporters. In de toekomst is het zinvol om gebruik te maken van interviews. Op die manier kan er dieper ingegaan worden op de betrokkenheid van ouders. Respondenten kunnen op die manier hun verhaal doen, in plaats van slechts een vragenlijst in te vullen. Echter wegens praktische haalbaarheid is er voor dit onderzoek enkel gekozen voor vragenlijsten.

LITERATUUR

- Aken, M., van (2006). De persoonlijkheid van kinderen: ontwikkeling en consequenties. Oratie: ontwikkelingspsychologie. Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht
- Baarda, D. B., Goede, M. P. M., de & Dijkum, C. J., van (2003). Basisboek Statistiek met SPSS. Groningen: Stenfert Kroese
- Baarda, D. B., Goede, M. P. M., de & Teunissen, J. (1997). Wat is kwalitatief onderzoek? In D. B. Baarda, M. P. M De Goede & J. Teunissen (Ed), *Kwalitatief onderzoek*, 13-25. Groningen: Stenfert Kroese
- Blom, L. C. & Drane, D. (2008). Parents' Sideline Comments: Exploring the Reality of a Growing Issue. *Athletic Insight*.
- Bloom, B. S. (1985). Developing talent in Young people. New York: Ballantine Books. Generalisations about talent development, 507-549.
- Bowker, A., Gadbois, S. & Cornock, B. (2003). Sport Participation and Self-Esteem: Variations as a Function of Gender and Gender Role Orientation. *Sex Roles*, 49(1), 47-58
- Butcher, J. E. (1989). Adolescent girls' sex role development: Relationship with sports participation, self-esteem, and age at menarche. *Sex Roles*, 20(9-10), 575-593.
- Coakley, J. (2007). Sports and the Media; could they survive without each other? In Coakley (Ed.), *Sports in Society, issues and controversies*, 402-445. New York: McGraw-Hill Companies, Inc
- Chi, L. (2004). Achievement goal theory. In T. Morris & J. Summers (Ed.), *Sport Psychology* (152-174). Australia: J. Wiley & Sons.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (second ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Cronbach LJ. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16, 297-333
- Esch, E, van (2007). Ouders centraal. Scriptie HBO-psychologie. NHTV Breda Internationale Hogeschool.
- Gould, D., Lauer, L., Rolo, C., Jannes, C., & Pennisi, N (2006). Understanding the role parents play in tennis success: a national survey of junior tennis coaches. *British Journal of Sports Medicine*, 2006, p. 1-5.

- Harwood, C. & Knight, C. (2008). Understanding parental stressors: An investigation of British tennis-parents. *Journal of Sport Sciences*, 27(4), 339-351.
- Hoekstra, F., Wiefferink, K. & Beek, J., ter (2006). Pesten en gepest worden; verschillen tussen zelfrapportage en peernominaties. Preventie en zorg, TNO kwaliteit van leven.
- Kanters, M.A. , Bocarro, J., & Casper, J (2008). Supported or pressured: An examination of agreement among parents and children on parent's role in youth sports. *The Journal of Sport Behavior*, 31(1), 1-17.
- Keegan, R. J., Harwood, C. G., Spray, C. M. & Lavalley, D. E. (2008). A qualitative investigation exploring the motivational climate in early career sports participation: Coach, parent and peer influence on sport motivation. *Psychology of sport and Exercise*, 10, 361-372.
- Keizer, W. (2006). Kinderen moeten niet zoveel moeten. In E. Wieldraaijer & H. Nieuwenburg (Eds.), *Langs de lijn of erover? Ouders en sport* (95-102). Deventer: daM uitgeverij.
- Kidman, L., McKenzie, A., & McKenzie, B. (1999). The nature and target of parents' comments during youth sport competitions. *Journal of Sport Behavior*, 22, 54-68.
- Knop, P. de (1989). Mijn rol als ouders in de sportieve opvoeding van mijn kind: taak van de ouders. Brussel.
- Knop, P. de, Driessche H., van & Wylleman, P. (1990). Ouders, kinderen en sport: De rol van de ouders in de sportieve opvoeding van hun kinderen. *Sport*, 3, 12-17.
- Juffer, F. (1993). Kinderen, ouders en primaire gehechtheid. *Gezin*, 5 (4), 226-240
- Lankeren, M., van (2005). Competitie, niks voor vrouwen: Het competitieve karakter van sport als verklaring voor sekseverschillen in sportdeelname (Scriptie).Faculteit Ontwikkelingspsychologie, Universiteit van Amsterdam.
- Leff, S. S., & Hoyle, R. H. (1994). Young athletes' perceptions of parental support and pressure. *Journal of Youth and Adolescence*, 24 (2), 187-203.
- Loo, H. van der & Van Rossum, J. H. A. (1997). Het gezin als voedingsbodem voor de ontwikkeling van jeugdig sporttalent. *Richting Sport-Gericht*, 52 (4).
- Petlichkoff, L.M. (1992). Youth sport participation and withdrawal: Is it simply a matter of FUN? *Pediatric Exercise Science*, 4, 5-10.
- Roskam, A. (2006). *Masterplan Talentontwikkeling 2006-2010*. Definitief concept. NOC*NSF.
- Rossum, J. H. A. van (1993). Op weg naar de top; ontwikkelingen bij sporttalent. *Richting sportgericht*, 1, 5-12.

- Rossum, J. H. A. van & Loo, H., van der (1997). Gifted Athletes and Complexity of Family Structure: a condition for talent development? *High Ability Studies*, 8 (1), 19-30
- Rossum, J. H. A. van (1995). Talent in sport: Significant others in the career of top-level Dutch athletes. In M. W. Katzko & F. J. Mönks (Eds.), 43-57
- Rossum, J. H. A. van, (2005). *Volhouden of afhaken : een longitudinaal onderzoek naar talent-ontwikkeling in de sport, met aandacht voor dropouts en toppers*. Eindrapport VWS-HQ&P onderzoek. Amsterdam: Stichting Human Quality & Performance
- Scarr, S. & Rowe, D. (1993). So long, superparents. *Psychology today*, 26 (3).
- Smoll, F. L. (1993). Enhancing coach-parent relationships in youth sports. In J. Williams (Ed) *Applied sport psychology* (2nd ed.), 58-67. Palo Alto: Mayfield
- Stein, G. L., Raedeke, T. D. & Glenn, S. D. (1999). Children's perceptions of parental sport involvement: It's not how much, but to what degree that's important. *Journal of Sport Behavior*, 22, 1-8.
- Tremayne, P. & Tremayne, B. (2004). Children and sport psychology. In T. Morris & J. Summers (Ed.), *Sport Psychology* (322-341). Australia: J. Wiley & Sons.
- Veenstra, R., Huitsing, G., Dijkstra J. K. & Lindenberg, S. (2008). Wie pest wie? Een netwerkbenadering van pesten. *Justitiële verkenningen*, 34, 5
- Verstraete, D. (2008). Interuniversitaire manama-opleiding jeugdgezondheidszorg. Het sociaal wenselijk antwoorden bij adolescentenenquêtes. VU Brussel.
- Visscher, C., Gemser, M. T. & Greef, M. G. H., de (1996). Jeugdige topsporters: Invloed van ouders en onderwijs, *Richting Sportgericht*, 50(5), 263-268.
- Weiss, M.R. (1995). Children in sport: an educational model. In Murphy, S.M. (Ed.), *Sport psychology interventions*, 39-71. Champaign, IL: Human Kinetics Publishers.
- Winner, E. (1996). Sorting myth from reality. In Winner, E (Ed.). *Gifted Children: myths and realities*, 306-314. New York, Basic Books
- Yperen, N. W. van & Duda, J. L (1999). Goal orientations, beliefs about success, and performance improvement among Young elite Dutch soccer players. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 9, 358-364.